C/2025/3180

4.6.2025.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

2024. gadā apritē bijušo kvotu kopskaita publicēšana ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām

(C/2025/3180)

1. Ievads

2015. gadā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2015/1814 ([1]) ("TSR lēmums"), ar ko izveidoja ar Direktīvu 2003/87/EK ([2]) ("ETS direktīva") iedibinātās ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ES ETS) tirgus stabilitātes rezervi ("TSR" jeb "rezerve"). TSR darbojas kopš 2019. gada. Tās izveides mērķis ir izvairīties no strukturāla kvotu pārpalikuma ES oglekļa tirgū, kas rada risku, ka ES ETS nedotu investīciju signālu, kas vajadzīgs, lai sasniegtu ES emisiju samazināšanas mērķrādītāju. TSR mērķis ir arī uzlabot ES ETS noturību pret piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotību, tādējādi nodrošinot raitu ES oglekļa tirgus darbību.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu Komisija ik gadu publicē iepriekšējā gadā apritē bijušo kvotu kopskaitu (*TNAC*). Šis skaitlis nosaka TSR darbību, proti, vai kvotas no izsolāmā apjoma jāizņem un jāieskaita rezervē vai no rezerves jāatbrīvo un jāizsola. Tāpēc ikgadēja *TNAC* publicēšana ir svarīgs TSR un ES ETS darbības priekšnoteikums.

2024. gada 3. jūnijā Komisija publicēja 2023. gada *TNAC*, kas bija 1 111 736 535 kvotas ([3]). Attiecīgi no 2024. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam tirgus stabilitātes rezervē bija jāieskaita 266 816 768 kvotas. Savukārt par nederīgām 2024. gada 1. janvārī tika atzītas pavisam 381 744 844 rezervē esošās kvotas.

Šajā paziņojumā *TNAC* tiek publicēts devīto reizi — par 2024. gadu. Tajā izklāstīti attiecīgie aprēķini un noteikts, cik kvotu rezervē tiks ieskaitīts laikā no 2025. gada 1. septembra līdz 2026. gada 31. augustam. Tajā arī norādīts, kāds daudzums rezerves kvotu no 2025. gada 1. janvāra vairs nav derīgas.

2. Tirgus stabilitātes rezerves darbība

Ja *TNAC* ir ārpus iepriekšnoteikta diapazona, TSR sāk darboties automātiski. Kvotas izņem no izsolāmā apjoma un ieskaita rezervē, ja *TNAC* pārsniedz sliekšņvērtību, kas ir 833 miljoni. Noteiktais rādītājs uzņemšanai rezervē ir 24 % *TNAC*, ja tas pārsniedz 1 096 miljonus kvotu. Ja *TNAC* ir no 833 miljoniem līdz 1 096 miljoniem, rezervē uzņem skaitu, kas ir starpība starp *TNAC* un 833 miljoniem. Ja *TNAC* ir mazāks par 400 miljonu sliekšņvērtību, no rezerves atbrīvo 100 miljonus kvotu un tās izsola. Kvotas rezervē ieskaita vai no tās atbrīvo 12 mēnešu laikā. Sākot ar 2023. gadu, rezervē esošās kvotas, kas 1. janvārī pārsniedz 400 miljonu sliekšņvērtību, vairs nav derīgas.

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5. punktu un šo paziņojumu 12 mēnešu periodā, kas sākas 2025. gada 1. septembrī, rezervē tiks ieskaitīti vai nu 24 % no 2024. gada 31. decembrī apritē bijušo kvotu kopskaita, vai starpība starp *TNAC* un 833 miljoniem. Atbilstošs kvotu skaits tiks atskaitīts no ES dalībvalstu, trīs Eiropas Ekonomikas zonas un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstu (Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas) un (attiecībā uz elektroenerģijas ražošanu Ziemeļīrijā) Apvienotās Karalistes izsolāmā apjoma. Kvotas tiks atskaitītas saskaņā ar katras valsts attiecīgo izsolāmo daļu.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2015/1814 (2015. gada 6. oktobris) par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību un ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK (OV L 264, 9.10.2015., 1. lpp.).

([2]) Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

([3]) Komisijas paziņojums "2023. gadā apritē esošo kvotu kopskaita publicēšana tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, kas izveidota ar Direktīvu 2003/87/EK" (OV C, C/2024/3415, 3.6.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3415/oj).

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5. punktu kvotas, kas ES ETS ietvaros sadalītas solidaritātes un izaugsmes labad ([4]), attiecīgo daļu aprēķinā TSR vajadzībām līdz 2030. gada 31. decembrim iekļautas netiek.

3. **Apritē esošo kvotu kopskaits**

Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu "[k]onkrētā gadā apritē esošo kvotu kopskaits ir to kvotu kumulatīvais skaits, kuras piešķirtas attiecībā uz iekārtām un kuģošanas sabiedrībām, bet nav ieskaitītas rezervē periodā kopš 2008. gada 1. janvāra, turklāt te ietilpst arī to kvotu skaits, kas minētajā periodā piešķirts saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 13. panta 2. punktu tās 2018. gada 18. marta spēkā esošajā redakcijā, un iekārtām dotās tiesības saskaņā ar ES ETS izmantot starptautiskos kredītus, līdz minētā konkrētā gada 31. decembrim, atskaitot ES ETS iekārtu un kuģošanas sabiedrību verificēto emisiju kumulatīvo daudzumu tonnās no 2008. gada 1. janvāra līdz tā paša konkrētā gada 31. decembrim un visas kvotas, kas anulētas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 4. punktu".

Īsi sakot, TSR darbībai relevanto *TNAC* aprēķina pēc atjauninātās formulas

***TNAC* – piedāvājums– pieprasījums**

Šie divi elementi ir sīki aprakstīti šajā paziņojumā. Pārskats par visiem skaitļiem sniegts tabulā dokumenta beigās.

TSR lēmuma 1. panta 4.a punkta pirmā daļa nosaka: "No 2024. gada jebkurā konkrētā gadā apritē esošo kvotu kopskaita aprēķinā iekļauj aviācijas nozarē piešķirto kvotu kumulatīvo skaitu un aviācijas nozarē radīto verificēto emisiju kumulatīvo tonnu daudzumu saskaņā ar ES ETS, izņemot emisijas, kas rodas no lidojumiem maršrutos, uz kuriem attiecas kompensēšana, kas aprēķināta saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 6. punktu, laikā no 2024. gada 1. janvāra līdz tā paša gada 31. decembrim."

No 2024. gada 1. janvāra ES ETS aptver arī jūras transporta darbību radītās emisijas. Attiecīgi par kuģošanas sabiedrībām piešķirto kvotu skaits un kuģošanas sabiedrību verificētās emisijas no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim *TNAC* aprēķinā par 2024. gadu ir iekļautas. TSR lēmuma 1. panta 4.a punkta otrā daļa nosaka: "Aprēķinot apritē esošo kvotu kopskaitu, saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 3.gb pantu anulētās kvotas uzskata par piešķirtām kvotām."

Piedāvājums

Kvotu piedāvājumu ES oglekļa tirgū veido šādi elementi:

— no ES ETS 2. posma (2008–2012) rezervē atliktās kvotas ([5]), proti, **1 749 540 826** ([6]);

— kvotas, kas bez maksas iedalītas periodam no 2013. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim ([7]), arī kvotas, kas iedalītas no jauno iekārtu rezerves (NER). Tās ir **8 747 619 334** kvotas ([8]);

([4]) Saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 10. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

([5]) ES ETS 2. posmā (2008–2012) piešķirtās kvotas, kas netika nodotas verificēto emisiju segšanai vai anulētas, tika atliktas rezervē izmantošanai ES ETS 3. posma (2013–2020) sākumā. Šīs kvotas tika dzēstas, vienlaikus izveidojot tikpat kvotu 3. posmā. Tas nozīmē, ka šis skaitlis ir precīzs ES ETS 3. posma sākumā apritē esošo ETS kvotu skaits.

([6]) COM (2015) 576 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Klimata politikas progresa ziņojums, tostarp ziņojums par Eiropas oglekļa tirgus darbību un pārskata ziņojums par Direktīvu 2009/31/EK par oglekļa dioksīda ģeoloģisko uzglabāšanu".

([7]) Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4.a punktu ņem vērā aviācijas nozares kvotas, kas bez maksas piešķirtas no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim.

([8]) Bez maksas iedalīto kvotu datu pamatā ir dati, kas no Savienības reģistra izgūti 2025. gada 1. aprīlī, arī ES ETS dati par Šveices pārvaldībā esošajiem gaisakuģu operatoriem.

— kvotas, kas izsolītas no 2013. gada 1. janvāra ([9]) līdz 2024. gada 31. decembrim ([10]), un kvotas, kas saskaņā ar Regulas (ES) 2018/842 ([11]) ("Kopīgo centienu regulas") 6. pantu 2021.–2024. gadā izmantotas elastības vajadzībām. Saskaņā ar ziņojumiem par izsolēm kopējā izsoles platformā un attiecīgajās atsevišķajās platformās ([12]) izsolīto kvotu apjoms, ieskaitot agrīnās izsoles, bija **8 190 671 500**. Šim apjomam saskaņā ar Kopīgo centienu regulas 6. panta 2. punktā paredzēto elastības iespēju jāpieskaita **28 855 152** kvotas ([13]);

— programmas *NER300* vajadzībām monetizētās kvotas. Eiropas Investīciju banka monetizēja kopā **300 000 000** kvotu;

— starptautiskie kredīti, kas attiecībā uz emisijām izmantoti no 2013. gada līdz 2020. gada 31. decembrim ([14]). Iekārtas attiecībā uz radītajām emisijām izmantoja **497 248 017** starptautisko kredītu ([15]);

— saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4. punktu TSR iekļautās kvotas ***TNAC* aprēķinā vērā vairs neņem**.

Pieprasījums

Kvotu pieprasījumu ES oglekļa tirgū veido atbilstības pienākuma subjektu kopējās verificētās emisijas laikā no 2013. gada 1. janvāra ([16]) līdz 2024. gada 31. decembrim ([17]), kas ir **18 365 179 314** tonnas ([18]), un **705 930** kvotas, kas šajā periodā anulētas saskaņā ar ETS direktīvas 12. panta 4. punktu.

Apritē bijušo kvotu kopskaits

Balstoties uz izklāstīto, 2024. gada *TNAC* bija **1 148 049 585** kvotas.

Tirgus stabilitātes rezervē bijušās kvotas

Pēc kvotu atzīšanas par nederīgām 2024. gada 1. janvārī rezervē palika **400 000 000** kvotas.

([9]) Te ietilpst arī agrīnās izsoles, t. i., ES ETS 3. posmā (2013–2020) derīgās kvotas, kas izsolītas pirms 2013. gada 1. janvāra.

([10]) Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4.a punktu un ņemot vērā to, ka no 2024. gada 1. janvāra ES ETS aptver jūras transporta darbības, attiecībā uz aviāciju un kuģniecību tiek ņemtas vērā kvotas, kas izsolītas no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim.

([11]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/842 (2018. gada 30. maijs) par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26. lpp.).

([12]) Ziņojumi par izsolēm: Eiropas Enerģijas birža (https://www.eex.com/en/market-data/market-data-hub/environmentals/eu-ets-auctions) un Starpkontinentālā birža (https://www.ice.com/report/148).

([13]) Regula (ES) 2018/842 izveido vienreizējas elastības iespēju, kas paredz, ka dalībvalstis 2021.–2030. gadā var anulēt kopā līdz 100 miljoniem ES ETS kvotu, lai tās varētu izpildīt savus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītājus saskaņā ar šo regulu. Elastības iespēja attiecas uz dalībvalstīm, kuru mērķrādītāji ievērojami pārsniedz gan ES vidējo rādītāju, gan to izmaksefektīvas samazināšanas potenciālu, kā arī uz dalībvalstīm, kuras 2013. gadā rūpnieciskajām iekārtām ES ETS bezmaksas kvotas neiedalīja. Anulēšanu veic no attiecīgās dalībvalsts izsolāmā apjoma saskaņā ar ETS direktīvas 10. pantu. TSR vajadzībām nosakot apritē esošo kvotu kopskaitu konkrētā gadā, anulētās kvotas uzskata par apritē esošām ES ETS kvotām.

([14]) Kopš 2021. gada starptautiskos kredītus atbilstības nodrošināšanai izmantot nevar.

([15]) Saskaņā ar datiem, kas 2025. gada 1. aprīlī izgūti no Savienības reģistra. Šie starptautiskie kredīti ir tikai tie, kas apmainīti pret ES kvotām ES ETS 3. posmā (2013–2020). 2. posmā rezervē atlikto kvotu skaits atspoguļo aptuveni 1,1 miljardu starptautisko kredītu, ko atbilstības nodrošināšanas vajadzībām varēja tieši izmantot ES ETS 2. posmā (2008–2012).

([16]) Attiecībā uz 2008.–2012. gada periodā (2. posms) verificētajām emisijām sk. 5. zemsvītras piezīmi.

([17]) Saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 4.a punktu un ņemot vērā to, ka no 2024. gada 1. janvāra ES ETS aptver jūras transporta darbības, attiecībā uz aviāciju un kuģniecību tiek ieskaitītas verificētās emisijas no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim.

([18]) Kopējo verificēto emisiju datu pamatā ir dati, kas 2025. gada 1. aprīlī izgūti no Savienības reģistra un — attiecībā uz Šveices pārvaldībā esošo gaisakuģu operatoru ES ETS emisijām — no Šveices ETS reģistra. Te ietilpst verificētās emisijas, kuras paziņotas līdz 2025. gada 31. martam, kas ir ES ETS ziņošanas termiņš. Pēc minētā datuma paziņotās emisijas kopējā daudzumā nav atspoguļotas.

Saskaņā ar pēdējo gadu paziņojumiem par *TNAC* rezervē ieskaitīti šādi kvotu daudzumi:

— no 2024. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. augustam — **181 567 159** kvotas ([19]);

— no 2024. gada 1. septembra līdz 2024. gada 31. decembrim — **88 938 927** kvotas ([20]).

2024. gada 31. decembrī TSR bija **670 506 086** kvotas. 2025. gada 1. janvārī **270 506 086** no šīm kvotām tika atzītas par nederīgām saskaņā ar TSR lēmuma 1. panta 5.a punktu. Rezervē palikušo kvotu skaits ir **400 000 000**.

4. **Secinājums**

Saskaņā ar TSR lēmumu 12 mēnešu periodā no 2025. gada 1. septembra līdz 2026. gada 31. augustam rezervē tiks ieskaitītas kopā **275 531 900** kvotas.

Nākamā gada *TNAC* publikācija TSR vajadzībām noteiks, kā TSR darbosies no 2026. gada septembra līdz 2027. gada augustam.

Pārskats

Piedāvājums	
a) No 2. posma (2008–2012) rezervē atliktās kvotas	1 749 540 826
b) Kvotas, kas bez maksas iedalītas no 2013. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim, arī no *NER*	8 747 619 334
c) Kvotas, kas izsolītas no 2013. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim, arī agrīnajās izsolēs	8 190 671 500
d) Kvotas, kas 2021.–2024. gadā izmantotas elastības vajadzībām saskaņā ar Regulas (ES) 2018/842 6. pantu	28 855 152
e) Programmas *NER300* vajadzībām monetizētās kvotas	300 000 000
f) Starptautiskie kredīti, kas attiecībā uz emisijām izmantoti no 2013. gada līdz 2020. gada 31. decembrim	497 248 017
Summa (piedāvājums)	19 513 934 829
Pieprasījums	
a) Verificēto emisiju daudzums tonnās ES ETS satvarā no 2013. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim	18 365 179 314
b) Kvotas, kas līdz 2024. gada 31. decembrim anulētas saskaņā ar Direktīvas 2003/87/EK 12. panta 4. punktu	705 930
Summa (pieprasījums)	18 365 885 244
Apritē bijušo kvotu kopskaits	1 148 049 585

([19]) Komisijas paziņojums "2022. gadā apritē esošo kvotu kopskaita publicēšana tirgus stabilitātes rezerves vajadzībām saskaņā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu" (OV C 172, 15.5.2023., 1. lpp.). Kā norādīts šā paziņojuma 4. punktā, no 2023. gada 1. septembra līdz 2024. gada 31. augustam TSR ieskaitāmas 272 350 737 kvotas. Daudzums, kas atbilst periodam no 2024. gada 1. janvāra līdz 31. augustam, bija 181 567 159 kvotas.

([20]) C/2024/3415, kā minēts 3. zemsvītras piezīmē. Kā norādīts šā paziņojuma 4. punktā, no 2024. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam TSR ieskaitāmas 266 816 768 kvotas. Daudzums, kas atbilst periodam no 2024. gada 1. septembra līdz 31. decembrim, bija 88 938 927 kvotas.